

* I * H * V * S *

~~G. # 13.~~

EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-23.

SIGNAT. clōisCCCXIII.

Einzelner versetzt 1941.

Stückzahl erled.

CHRISTIANA CHARITUM TRIGA.

Scilicet

5 DE FIDE, SPE
ET CHARITATE
DISSERTATIO.

Quam

In florentissimâ Wittebergensi Academiâ
JEHOVA Benignissimo Auspice

Sub Præsidio

Admodum Reverendi, Clarissimi & Excellentissimi

DN. BALTHASARIS MEISNERI

SS. Theol. Doctoris & Professoris publici
ut eximii, ita celeberrimi

Publicè ventilandam proponit

THEODORUS NIEMAN Holsatus.

*Ad diem 2. Septemb. in Auditorio majori
horu matutinu.*

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ CHRISTIANI THAM,
Acad. Typogr.

ANNO M DC XXV.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or index of some kind, possibly containing names and titles. The ink is very light and difficult to discern against the aged paper.

Præloquium.

S Enustè antiqui per tres sorores cōiunctas, Gratiarum Charitumq; nomine insignitas, significare voluerunt agriculture utilitatem, & homines ad pacem & probitatem hortari, quoniam ex his per divinam bonitatem omnia comoda, omnes divitiæ, omnis tranquillitas in humanum genus manaret. Nobis hoc Ethnicum figmentum, ad pietatem esto incitamentum: Ex Poëticis Prophetica, ex profanis Christiana eruamus. Grattas tres utilitate præstantes, necessitate venerabiles, amplectandas, adamandas, conservandas, in 1. Corinth. 13. v. ult. Electum Dei *συνεὺ* & Paulus in theatrum Ecclesiasticum producit. Quarum nomina in fronte signant, quidnam in recessu habeant. Nam FIDES, SPES, CHARITAS ut graviter appellantur, ita graviora insinuant. Non, hic prolixam cum Grattis gentilibus instituere *σύνθεσιν*, sacrat usq; has Virgines phalerato stylo commendare, necessitas postulat foret id, ob subsequenter discursum, superfluum. Jam dixisse sat est, EAS, & cum ea conjunctione uniri, & suavi disjunctione sequestrari. Ut enim priscorum poetarum ductu, prætores Charitas pingere solebant frontibus aversa, manibus verò à tergo arctè copulatas, innuentes, lepidissimas sorores firmam quidem inter sese alere familiaritatem, at quamque separatim agere sua, nec esse alieni officii curiosam inspectricem aut magistram. Haud secus sacerrime virgines firmiori necessitudinis vinculo sunt conjunctæ, quàm ut in hac vitâ divelli possint: Actionibus tamen amice inter se dissident, ut quæq; in propriis occupata, peregrinis sese non immisceat. Sic FIDES non est sine CHARITATE, nec SPES sine FIDE. At FIDES sola justificat, non CHARITAS. Ita FIDES presentibus fiducialiter innitendo. SPES futura præstolando, CHARITAS proximi comoda promovendo, incōmoda amovendo, in specifico ac proprio officio *διγεμδῶς* calent, at solida propinquitas necessaria connexionione eas perpetuò continet. Sed his omisus, res deponit, ut memoratarum Virtutum Indolem excellentesq; usus accuratius & in specie pervestigemus. Quod ut bonus auspiciis incipiatur, faustusq; terminus claudatur

Suffice CHRISTE novas vires, mentemq; gubernâ.
A 2 **THESIS**

THESIS I.

DE FIDE.

Quod SOL est toti huic universo, id FIDES est homini verè Christiano. Veluti enim Ille, ceu clarissima lampas, omnia sublu-
naria, ad negocia impedite efficienda, tenebris dispulsis, collustrat: ecòtrà sine eodē omnia sunt tenebris involuta, cessat labor, exani-
mat terror, lumina claudit sopor. Ita, Hæc ubi deficit, mortalis homo,
densâ velut caligine naturaliter circumfusus, in spiritualibus cæcu-
tit, videns videt & non cernit Matth. 13. v. 14. ex Esà 6. v. 9. tenebris
obscuratam mentem habet, Eph. 4. v. 18. At fidelis multo perspicua-
rior est. Apprehendit enim ipsissimum Justitiæ Solem CHRIS-
TUM Mal. 4. v. 20. Et olim tenebris implicatus, jam Lux est in do-
mino. Ephes. 5. v. 8. ut per fidem in spiritualium adyta penetret, &
omnia dijudicet 1. Cor. 2. v. 15. ac in lumine Dei videat lumen Psal.
36. v. 10.

II.

De hoc spirituali SOLÈ, hoc est, FIDE primo in loco jure
agimus, Quia: I. Ipsa est fundamentum Spei & Charitatis. Heb. 11.
v. 6. & hæ ab illa promanant Galat. 5. v. 5. 6. Jac. 2. v. 18 22. ab eadem
vero separata peccatum sunt. Rom. 14. v. 23. II. Prima à Deo no-
bis mandatur, prima à nobis requiritur. Johan. 6 v. 28. 29. Actor. 16.
v. 30 31. 1. Joh. 3. v. 23. III. Primâ sede locatur ab Apostolo 1. Cor. 13.
v. ult. 1. Tim. 1. v. 14.

III.

*Homony-
mia*

Fidei vocabulum est ἐκ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, cujus va-
ria significata eruditè recenset Flacius part. 1. Clav. methodicè Dn.
Gerhardus in 3. Classes disponit. Tom. 3. de Just. § 66.

IV.

Nostro instituto ista fidei significatio potissimum servit, in
quâ eam Paulus in aureâ ad Romanos epistolâ, ubi docet nos fi-
de justificari, usurpavit.

V.

Definitio.

Fidem Justificantem, quæ & Salvifica, Fides Christi ac Evan-
gelica nuncupatur, definimus, quod sit ex agnita & approbatâ di-
vini verbi veritate per Spiritum sanctum, divinæ gratiæ seu miseri-
cordiæ per Christum in promissione Evangelica fiducialis apprehensio ad salutem æternam.

VI. Ejus

VI.

Ejus tres sunt Partes, Gradus seu Actus. 1. Notitia. 2. Assensus. *Fidei partes.*
3. Fiducia.

VII.

Notitia sive *ἡγνώσις*, quæ Fidei generalis nomen aliàs for- 1. *Notitia.*
titur, est fidei pars prima, quâ sciuntur ea, quæ tum ad Dei, tum ad
nostri notitiam spectant, & juncta est cum quadam *ἀνεπιστία*, ex-
plorante, An Veritas credenda sit verbum Dei, aut cum eodem
consentiat. Hanc notitiam fidei cōpetere & necessariam esse, præ-
lucente Scriptura, asserimus. Vocatur enim scientia salutis Luc. 1.
v. 77. Revelatio & notitia mysteriorum Dei. Rom. 16. v. 25. Ephes. 3.
v. 3. Col. 1. v. 26. 27 Sapiencia Dei 1. Cor. 1. v. 24 cap 2. v. 6. 7. Plenitu-
do intellectus. Col. 2. v. 2. agnitio veritatis 1. Tim. 2. v. 4. 2. Tim. 3. v. 7.
Tit. 1. v. 1. Adde Esa. 53 v. 11. Joh. 17. v. 3. Heb. 11. v. 3.

VIII.

Bellarmino Jesuiticæ phalangis Hyperaspistæ hæc sententia
improbatur. Nam lib 1. de Justif. in calce cap. 7 inquit: *Judicium*
sive assensus duplex est. Alter enim sequitur rationem & evidentiam rei,
alter auctoritatem proponentis, prior dicitur notitia (si proprie loqui veli-
mus) posterior fides. Et tandem: Igitur mysteria s. dei, que rationem supe-
rant, credimus, non intelligimus, ac per hoc fides distinguitur contra scien-
tiam, & melius per ignorantiam, quàm per notitiam definitur. In antithe-
si & thesi causam suam agit. In antithesi Fidem esse notitiam ne-
gat. Rationes sunt: 1. Quia notitia sequitur rationem & eviden-
tiam rei 2. Mysteria fidei tantum credimus, non intelligimus. 3. Fi-
des per τὸ intelligere contra scientiam distinguitur. In Thesi affir-
mat Fidem melius per Ignorantiam definiri.

IX.

Bellarminiana sententiæ veræ *ἀνασκευή*, ut omni fucō exuta
suam falsitatem ostendat, singulas rationes ad formam syllogisti-
cam redigere operæ est pretium.

- L. Ratio. Omnis notitia sequitur rationem & evidentiam rei.
- Fides non sequitur rationem & evidentiam rei.
- E. Fides non est notitia.
- R. 1. Majoris universalitas non est vera. Duplex enim datur no-
titia. Alia quæ versatur circa τὸ εἶναι, Num res sit: Alia circa τὸ τί
ἴσθαι

A 3

R. quid sit. Illa est, quum rem esse certò cognoscimus; hæc rei
essentiam, causas, modos & proprietates intimiùs exploratas co-
gnoscit ac intelligit. Illa fidei rectè attribuitur; hæc minimè. 2. Co-
gnitio sive notitia, alia est hujus mundi 1. Cor. 3. v. 19 Alia Dei 1. Co-
rint. 1. v. 24. cap. 2 v. 6 7. Hujus mundi, est cognitio quadam ex prin-
cipiis humanæ rationis deducta, in majori propositione ab adver-
sario tacta. Dei verò, est à Spiritu S. per Evangelium accensa, sola
revelatione nixa. Priorem extrà mysteriorum fidei pomæria ma-
nere jubemus. Posteriores intra recipimus.

II. Ratio. Nulla credibilia sunt intelligibilia.

Mysteria fidei sunt credibilia.

E. non sunt intelligibilia.

R. I. Tò credere & ñ Intelligere ex falsâ hypothesi sibi invicem op-
ponuntur. Adversarius enim pro vero & certo ponit, omnem no-
titiã seu Intellectum provenire ex ratione & evidentia rei & hinc
oppositionem contextam majori includit, quod ex pro Syllogismo
dispalescet. 2. Major apertè contradicit Scripturæ, quæ fidem cum
notitia constare docet, vid. § 7. 3. Mysteria fidei non sunt Intelli-
gibilia, vel absolutè & in se, vel relatè & secundum alios. Absolutè,
in se sunt perspicua, clara & intelligibilia, ut docetur alibi. Relatè,
sunt quandoq; obscura & non intelligibilia, quandoq; perspicua,
clara & intelligibilia, pro diversitate hominum ea vel legentium
vel audientium. Ab homine in naturalibus relicto mysteria fidei
non percipi, sed ipsi stultitiã esse, nec posse cognoscere, extat
1. Cor. 2. v. 14. Verum hominem fidelem in eodem obscuritatis lu-
to hætere, nuspiam scriptura asserit, potius contrarium: fidelem
scilicet, res creditas scire. Job. 19. v. 25. Jer. 31. v. 34. Matth. 13. v. 23. Jo-
han. 6. v. 69. Rom 8. v. 28. & passim.

Majoris pro syllogismus est:

Quæ rationem superant, non intelliguntur.

Mysteria fidei rationem superant.

E. non intelliguntur.

R. I. Concedere possemus totum, hoc pacto. Quæ rationem supe-
rant, ratiocinando, naturaliter & intuitivè non intelliguntur, & sic
Subsumtio de mysteriis fidei militat. At secus, si excludatur In-
telligentia ea, quæ mysteria novit quoad existentiam ex revelatio-

567
ne, secundum conditionem notitiæ spiritualis, nobis viatoribus competentem.

III. Ratio. Fides per non Intelligere distinguitur contra scientiam. E Fides non est notitia.

R. 1. In antecedente fidei intelligentiam derogando adversarius capiti II. ad Heb. v. 3. dicam scribit, & sibi ipsi contrarius est, Libro enim I. de Just. c. 5. ait, in citato Epistolæ ad Heb. loco, actum fidei describi per vocem intelligendi. 2. Distinguiamus intelligentiam divinam & humanam. Illa duntaxat fidei competit, hanc, quam negamus, nobis adversarius obtrudit, cum propriis igitur larvis pugnat. 3. Vox Scientiæ sumitur vel in sensu Theologico vel in Philosophico. In illo accepta nequaquam fidei contradistinguitur. In hoc, concedimus fidem non esse *Intelligibile*.

X.

In thesi, cognitioni seu notitiæ eliminatæ Ignorantiam substituit, asserendo; Fidem melius per ignorantiam definiri.

R. 1. Huic assertioni reclamant divina Scripturæ oracula, quæ Fidei & in Abstracto vid. § 7. & in concreto scientiam tribuit vid. § 9. ad rationem 2. resp. 3. Addi possunt Eph. I. v. 17. 18. Col. I. v. 9. Gal. 4. v. 9. 2. Tim. I. v. 12. I Joh. 2 v. 13. 2. Fides per ignorantiam definita non est fides, sed fidei opposita Incredulitas Act. 17 v. 23. & 30 quæ in Scripturâ nominibus impositis exitium minatur. Dicitur enim tenebræ Esa. 9. v. 2. Matth. 4. v. 16. Luc. I. v. 79. Johan. I. v. 5. cæcitas. Rom. II. v. 25. Eph. 4. v. 18. Insipientia, stultitia, Rom. 10, 19. Luc. 24, 25. 3. Ita argumentamur. Adversarius suam in deciden dis controversiis notitiam scientiamq; habet, vel ex fide, vel ex ratione. Non ex fide, quia est ignorantia, & scientiâ destituta, docente adversario E. relinquitur quod habeat ex ratione. At ratio hominis est stulta & cæca. E. & is, qui rationem sequitur magistram.

XI.

Profert Antagonista alias rationes I. I. de Just. c. 7. lit. D. Sed eas hinc examinare supervacaneum foret, cum eo labore Nostrates dudum fuerint defuncti. Quare ad secundam FIDEI Justificantis partem accessum facimus, quæ dicitur *συνεπιθεσις*, i. e. Judicium approbans & assensus firmus, quo certa persuasione statui-

MAUS

mans omnia in S. codice patefacta, propter autorem Deum, verif-
sima esse.

XII.

3. *Fiducia.*

Tertia dicitur Fiducia seu *πεποιθησις*, & est fiducialis appre-
hensio misericordiae Dei per & propter Christi meritum, ita ut in
generali promissione quisq; credentium se quoq; inclusum indu-
bitatò ac intrepidè statuat, & justitiam Christi sibi donari & im-
putari sine hæsitacione credat. hinc specialis Fides orthodoxis ap-
pellatur. *ἐμφοτικωτέρως* nominibus sacrae literæ eam expri-
munt, ut dicatur *πληροφόρια* Rom. 4. v. 21. Coloss. 2. v. 2. Hebr. 6.
v. 11. *ὑπόσπις* & *ἐλεγχ* Hebr. 11. v. 1. *παρρησία* Hebr. 3. v. 6.
1. Joh. 2. v. 28 *πεποιθησις* Rom. 8. v. 38 Eph. 3. v. 12. Exemplo est Pau-
lus, qui ex plena fiducia in hæc erumpit verba: *ΜΙΗΙ* persuasum
est neq; mortem, neq; vitam, neq; Angelos &c. & neq; ullam rem
aliam conditam posse nos separare à charitate Dei, quæ est in
Christo Jesu Domino nostro. Rom. 8. v. 38. 39. & Gal. 2. v. 20. Vivo
per fidem illam filii Dei, qui dilexit *ΜΕ*, & tradidit semetipsum
pro *ΜΕ*.

XIII.

Contra hanc fiduciae doctrinam consolationis plenissimam
& in Verbo Dei fundatissimam conciliabulum Tridentinum hor-
rendo Anathemate tonare atq; fulminare non pudet. Ita enim
Sess. 6. Can. 12. stylum malè tornat & ornat. *Si quis dixerit, fidem
Justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinae misericordiae peccata
remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse quâ justificantur,
anathema sit.* Ut avicula errando, ut hirundo volitando; ita male-
dictio immerita non adventura est, inquit Salomon Prover. 26. v. 2.
Non igitur nos Concilii sævus Tridens vulnerat, neq; nos concilii
ὁμοψήφων Papicolarum Insultus, Irrisiones, objectiones & exce-
ptiones movent, minus à veritate amovent. Producent n. eas malè
feriati, partim *ἀγνάφως καὶ ἀντηγάφως* ex principiis Philosophi-
cis, partim *ἐγνάφως*, sed *ὡς ἀμαθεὶς καὶ ἀτήρητοι γαφῶν*
πρεβλῆσι. 2. Pet. 3. v. 16.

XIV.

*causa esse.
Principalis.*

Esto, Papana cohors fiduciae ingenitam vim adunco suspen-
dat naso, Nos *ὀρθοδοξίας* alumni eam maximi facimus, adeò ut jam
de

568

de ejus fonte ac origine investiganda solliciti sumus. Verum solici-
tudine hac sacra Pandectæ nos exsolvunt. Docemur enim Fidei
causam esse vel Principalem vel Instrumentalem. Principalis est
Unus Deus, Pater, Filius & Spiritus sanctus, qui fidem in nobis su-
per naturaliter primus & solus efficit. Phil. 1. v. 6. & 29 Matth. 16, 17.
2. Cor. 3. v. 5. Phil. 2. v. 13. Johan 6. v. 44. Matth. 11. v. 25. Johan 15. v. 5.
2. Cor. 12. v. 9. Gal. 5. v. 22. Auget & incrementa dat Marc. 9. v. 24.
Luc. 17. v. 5. 2. Thess. 1. v. 3. Perficit & consummat Phil. 1. v. 2. Thess. 1.
v. 11.

XV.

Instrumentalis, per quam Deus ordinariè in hominum men- *Instrumen-*
tibus fidem Christi accendit, est verbum Dei lectum, auditum, co- *talio.*
gitatum & in puro corde conservatum. Joh. 17. v. 20. Rom. 10. v. 17.
1. Cor. 1. v. 21. 1. Cor. 3. v. 5. Joh. 4. v. 41. 42. Joh. 6. v. 45. Act. 4. v. 4. & 17.
v. 11. 12. Ordinariè dico, quia divina Majestas mediis se non semper
adstringit. Fidem enim sine externo verbi præconio quandoq;
generat, sed extra ordinariè, ut in Abrahamo Gen. 12. v. 1. Hebr. 11.
v. 8. & Paulo Act. 9. v. 6. 1. Tim. 1. v. 13.

XVI.

Non igitur levi, sed longissimo flexu à veritate aberrant Pela-
giani & Semipalagiani, qui arbitrii nostri (heu! perdit) viribus fi-
dei initium tribuunt.

XVII.

Sciscitantes, cur Deus non omnibus largiatur fidem, id re-
sponsi ferunt. Absolutum Dei decretum fidei defectum haud
quaquam importat. Ipse enim pro immensâ suâ *Φιλανθρωπία*
vult omnes salvos fieri & adagnitionem veritatis venire, 1. Tim. 2.
v. 4. Penes quem igitur residet culpa? Homines Spiritui S resistunt
Act. 7. v. 51. ut vel amore hujus mundi fascinati ament tenebras ma-
gis, quàm lucem Joh. 3. v. 19. vel diabolicâ fraude decepti patiuntur,
ut Deus hujus seculi eorum mentes excæcet, ne fulgeat illis illumi-
natio Evangelii 2. Cor. 4. v. 4.

XVIII.

Fidei divinitus datæ forma ac anima est *ληψις ἢ κατάληψις*, *Forma*
ut credens Christum cum omnibus beneficiis in verbo Evangelii
oblatis fiducialiter apprehendat, hoc est, sibi esse remissa peccata,

B

Deum

Deum patrem reconciliatum, salutem & vitam æternam se consecuturum, non ob suam dignitatem, quæ nulla est, sed Christum, qui est agnus tollens peccata mundi Joh. 1. v. 29. factus nobis à Deo justitia & redemptio 1. Cor. 1. v. 30. firma persuasione in animo statuat, & in eo acquiescat. At κατὰ ληψιν à Stoicis nos mutuari cavillaris, vir Pontificie? Næ, parcis veritati. Scriptura enim nos ita loqui jubet Joh. 1. v. 5. Col. 2. v. 2, 6. Joh. 17. v. 8. Rom. 5. v. 11. 17. Gal. 3. v. 14. Hebr. 9. v. 15. Alium hinc fovent errorem Papistæ, statuentes, charitatem esse fidei formam, de quo infra suo loco videbimus.

XIX.

Finis. Finis fidei est vel Primarius vel Secundarius. Primarius est gloria Dei Rom. 4. v. 20. Eph. 1. v. 12. 2. Thess. 1. v. 10, 11, 12 Secundarius est vel Internus vel Externus. Internus, apprehendere fiducialiter. Externus, Salus æterna. Heb. 10. v. 39. 1. Pet. 1. v. 9. Johan. 20. v. 31.

XX.

Effectus. Non solum bona futura, sed & præsentia, ut ὄρεγον ληψικόν. Fides salvifica complectitur, quippè, quod plurimi illi tribuantur effectus, Remissio peccatorum Act. 10. v. 43. Justificatio Roman. 10. v. 4. ὑποψία Joh. 1. v. 12. tranquillitas conscientie Rom. 5. v. 1. liberatio à damnatione legis Rom. 8. v. 1. &c. Vid. D. Gerhard. tom. 3. de Justif. § 71. p. 771.

XXI.

SUBJECTVM. Ut sit maximè salutaris fides, nemo tamen, nisi cujus in animo sedem fixit, ejus dulcedinem degustat, aut bonitatem percipit. Recto itaq; pede in subjecti cognitionem descendimus. Subjectum Fidei est geminum, in quo & circa quod. In quo est vel Denominationis vel Inhæisionis.

XXII.

Denominationis Subjectum non est Diabolus. Is quidem naturali intellectus acumine novit Deum creatorem, Christum humani generis redemptorem, imò sacri voluminis contenta Matt. 4. v. 6. Ast, se Deo esse gratum acceptumq; ob Christi sanguinem, non credit, potiùs generalis ejus notitia, quæ partem fidei esse constat, tremore & honore est permista, dicente Jacobo c. 2. v. 19.

&c

569
& comprobante ipſomet *πιστις* Marc. 5. v. 23, 24. Paucis. historicè
credit, non salvificè.

XXIII.

Missio peregrino, proprium ac genuinum Fidei subjectum est
Homo Salvandus. Propter hominem enim Christus est homo fa-
ctus, & redemptionis pretium persolvit. Homo itaq; sui redem-
toris meritum fiducialiter apprehendere debet.

XXIV.

Percontamur hic: An omnes homines habeant salvificam fi-
dem? Neminem adeò delirum repertum iri, qui affirmativam tueri
ausit, autumamus. Unius meminit Rhetorii Dn. Chem. b. m. in
Loc. Theol. part. 2 de Just. qui priscis temporibus fuit ejus senten-
tiz, vel potius dementiæ, ut effutiret, omnes sectas rectè ambula-
re & salvari. Sed non luxit huic clara verbi divini fax. Docet enim
Apostolus 2. Theſſ. 3. v. 2. Non omnium esse fidem, Idem ex repro-
borum & electorum discrimine evidens est. Ad infidelium autem
classem referuntur Adversarii Evangelii, hæretici, Illi, in quibus
peccatum regnat, Hypocritæ, & ejus farinae socii. Deum enim con-
fitentur, sed factis abnegant Tit. 1. v. 16. Spiritumq; regenerationis
excipiunt, & ex Christi ovibus non sunt. Joh. 10. v. 26.

XXV.

Homines sunt vel Infantes vel Adulti. Infantes fidei capaces
esse fanatici pro nugis ac gerris siculis habent, etiam cum ipsis gra-
vissima rationum momenta è Scripturis congesta opponimus.
Qualia sunt I. Christi disertata attestatio. Matth. 18. v. 6. II. Cœlestis
gaudii fructio Marc. 10. v. 13. Matth. 19. v. 14. Sine fide autem impos-
sibile est placere Deo Heb. 11. v. 6. & solus credens salvabitur Marc.
16. v. 16. Joh. 3. v. 58. III. Justificatio & regeneratio Joh. 3. v. 5. Atqui
Justus suâ fide vivit Hab. 2. v. 4. Rom. 1. v. 17. IV. Sanctificatio, quæ
contigit Abiæ filio infanti 1. Reg. 14. v. 15. Jeremias Jer. 1. v. 5. Baptistæ
Luc. 1. v. 15. & 80.

XXVI.

De Adultis quæritur: Num *ἐπισημοὶ* habeant salvificam
fidem? Affirmativa vera est. Nam justificat fides non absolutè &
meritoriè, quòd sit virtus firma, robusta & perfecta, sed relatè pro-
pter objectum Christum **JESUM**, quem in promissione gratiæ ap-
prehen-

B a

prehen-

prehendit. Quando igitur fides in objecto non errat, sed verum illud objectum, quamvis languida fide apprehendit, vel saltem conatur & expetit apprehendere, tunc vera est fides & justificat. Linum enim fumigans &c. Ela. 42. v. 3. & virtus in infirmitate perficitur. 2. Cor. 12. v. 9.

XXVII.

An Homines antè Christum fide in ipsius meritum fuerint justificati? Photiniani meritum Christi pro nugatoria fabulâ (horreo referens) habentes quæsitum protervè negant. Posito enim uno inconveniente, infinita impiè accumulunt. Nos orthodoxis affirmantibus album adjicimus calculum, moti sequentibus fundamentis 1. Analogiâ Fidei. Aut n. justificati fuerunt fide aut operibus. At non operibus. Rom. 3. v. 20. 28. c. 4. v. 5. 6. 13. Gal. 3. v. 11. E. fide Act. 10. v. 43. Roman. 3. v. 24. 25. Heb. 10. v. 4. Rom. 1. v. 17. 2. Ex Catalogo Epistolæ ad Hebræos cap. 11. Qui fide dicitur justificatos esse patres, Abrahamum, Henochum &c. Quod verò illa fides fuerit in Christum, inde apparet, quia sacrificiorum expiationi fuit innixa & operibus opponitur. Vide Chemnit. Loc. Th. p. 2. de Just. ubi prolixè & nervosissimè docet eandem semper fuisse apud omnes sanctos in Ecclesia doctrinam & fidem, de Justitia coram Deo & salute æterna. Adde Stegm. in Photin. d. 32.

XXVIII.

An Incredulus ad fidem externa vi cogi possit & debeat? R. Non posse, quia fides consistit in Intellectu & Voluntate, respicientibus, adigi credere id, quod credere nolunt; ut pro vero habeant quod falsum esse cognoscunt, & externæ violentiæ aut compulsionis expertibus, ut licet domicilium suum corpus cruciatibus torqueatur, ipsa tamen immutata permaneant. Sicut exempla martyrum perspicuè docent. Sanè, non disitemur, quàm plurimos vel lautioris vitæ pollicitis, vel pœnarum nimis peregrinam religionem capessere. At hi non rarò sunt hypocritæ, flagitiosissimi, *ωεγοναεγοι*, ac ignari, quos lux Evangelii nunquam irradiavit. 2. Nec debere, quia ejus rei nullum in Scripturâ extat mandatum, nullumq; exemplum. Contrarium certè inibi legimus, 2. Cor. 1. v. 24. Inquit Apostolus: Nequaquam dominatores vestræ fidei sumus.

sumus. Cui affine est illud Imperatoris Maximiliani II. effatum: Nulla est tyrannis intolerabilior, quam conscientis dominari velle.

XXIX.

Subjectum circa quod, seu Objectum, propter diversas fidei partes diversum est. Rectè enim monet illud σοιχέιον Theologiceum. Quædam de fide dicuntur magis respectu notitiæ, quædam magis ratione fiducia.

XXX.

Respectu notitiæ fides occupatur circa Articulos fidei seu S. Scripturæ dogmata. Rom. 10. v. 8. Joh. 5. v. 47. Joh 2. v. 22. Non in frugiferum est observare, haud omnia in Scripturâ proposita, pro articulis fidei esse habenda. Illa enim per se pertinent ad fidem, quorum visione in Vitâ æternâ perfruemur, & per quæ ducimur ad vitam æternam, ut docet Thom. 2. 2. q. 1. art. 8. At hæc conditiones aliquibus in Scriptura non insunt. Quare, ne cum Jesuitis quibusdam insulsè dicamus esse articulum fidei, quod canis Tobie caudam moverit, distinguenda sunt directè ad fidem pertinentia, ab iis, quæ reductivè. Quæ directè, ea sunt de ratione & essentiâ fidei. Quæ per reductionem, ea sunt fidei adjuncta vel necessaria vel contingentia. Illius ordinis præcipuè sunt Articuli Symboli Apostolici, ex ipsis Evangelii visceribus prognati & in unum corpus coaptati. Hujus verò, sunt ritus vel ceremoniæ Ecclesiasticæ, Historiæ, & alia; hæc tamen cum differentiâ, ut horum quædam principaliter, quædam verò minus principaliter reducantur. Priorum ignoratio animabus æternum exitium affert, Posteriorum inscitia neminem damnat, malitiosa verò & pertinax negatio minimè est licita. In Epistolâ ad Hebr. 11 v. 1. 7. objecta fidei esse Invisibilia leguntur, hinc Paulus 2. Cor. 5. v 7 fidem visioni opponit & Christus dicit Joh 20. v 29. Beati qui non viderunt & crediderunt. Ex his scrupulus injicitur, quî rei non apparentis cognitio esse queat? Sed facilis is est exemptu. Τα μὴ βλέπομενα γινώσκω, non Ἰησημονικῶς. 3. Theologicè, non Philosophicè. Non

Non enim quæ lumine naturalis intellectus non percipiuntur, planè ignorantur, cum aliud sit principium extrinsecum, inscitiae naturalis rubiginem abstergens, nempe divina revelatio Joh. 1. v. 18.

XXXI.

Romanenses monstrum fidei alunt, quando eam ratione notitiae & assensus pariter ad traditiones humanas, vel ut illi ad decipiendum mollius loquuntur, *traditiones, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu S. dictatas & continuâ successione in Catholicâ Ecclesiâ conservatas* extendunt, & pari pietatis affectu ac reverentia suscipiendas ac venerandas esse rigidè docent. Concil. Trid. dec. 1. Sess. 4.

XXXII.

Respectu fiducia Fides justificans pro objecto proprio & adaequato habet gratiam ac misericordiam Dei propter Christum mediatorem, ut clarè evincunt loca Rom. 3. v. 24. 25. Rom. 4. v. 24. 25. Rom. 10. v. 4. 9. Act. 10. v. 43. Idem pluribus statuminare firmitatis studium brevitatis prohibet.

XXXIII.

Ut hoc objectum cum adjuncto occupato, h. e. specialem Dei misericordiam fiduciâ apprehensam, tanquam divinis literis contrariam explodat, valdè defudat Bellarminus l. 1. de Just. cap. 8. & seqq. Sed ut contra veritatem nititur, ita hætenus à veritatis propugnatoribus, copiosissimis & sufficientissimis argumentis est refutatus, & ab iis demonstratum. Quod firmet fragili Robertus robore dicta.

XXXIV.

Numquid vero Adversarius, dum saluberrimam hanc animæ dapem nobis eripere conatur, meliores lautitias substituit ac reddit? Ita existimat: Nostrâ enim de Objecto fidei salvificæ sententiâ repudiatâ, saniolem (si Diis placet) adducit, videlicet, Fidei justificantis objectum esse omnia, quæ Deus revelavit, non vero specialem misericordiam. loc. sup. citato. Pol, est hæc insipida & incondita sententia, in papali culinâ cocta, cui amoliendæ ita respondemus: Ab Inklusiva ad Exklusivam argumentari ἀλογον est. Equidem fidem justificantem præsupponere & includere, cum historicam seu dogmaticam notitiam eorum, quæ Deus revelavit,

tūm

tum assensionem, qua divinitus revelata vera esse inhæsitanter statuimus, ambabus largimur manibus. His namq; ex animo Christiani sublatis, fiducia divinæ misericordiæ propter Christum labefactetur & corruat necesse est. Generali autem γνώσις ἡ συγκατάθεσις fidem Justificantem solummodò inhærere, est quod totis viribus inficiamur.

XXXV.

Ut autem placitis suis autoritatem & fidem conciliet Cardinalis, in Scriptura, traditione Ecclesiastica & ratione subsidium & auxilium anxie conquirat. Non vacat sigillatim quævis ad veritatis normam exigere. Quare generatim dico: In exemplis ab eo ex Scriptura adductis malè confundi distinguenda. Nam vera fides interdum etiam circa corporalia beneficia certa quædam ratione versatur, ut plurima Evangelicæ historiæ Exempla, & cap. II. Heb. luculenter comprobant: Sed hæc non justificat, quia infinitis inter se distant parasangis bona corporalia & æterna salus: & tamen hæc ipsa fides, quæ petit à Deo corporalia beneficia fundata est in speciali misericordia Dei propter Christum. Nisi enim fides prius inconcussè & firmiter statuatur Deum esse placatum, non potest tranquillâ conscientiam peti & expectari auxilium. Ratio est in promptu. Quia homo calamitatum procellis jactatus, statim de peccatorum multitudine magnitudineq; & irâ Dei jure attractâ cogitat, hinc conscientie morsus, dolor, lacrymæ & inquietudo. At omnia hæc unâ fiduciæ aurâ, quæ peccatorum nævos pallio meriti Christi esse tectos, iram Dei deferbuisse, & gratiam restitutam masculè statuit, dissolantur atq; dissipantur. Hæc fidei ὑποστάσις ceu basi præsuppositâ, in cruce & afflictionibus sese ulterius exerit ac exercet fides, dum placidè & patienter expectat atque expectat mitigationem, corroborationem & denique liberationem.

XXXIV.

Hactenus recensita ad exemplum applicabimus, quod pro obtinendâ contrariâ sententiâ Jesuita primò omnium objecit hoc modo: *Matth. 9. Dominus cæcis petentibus lumen: Cæcus inquit, quia hoc possum facere vobis? Illi respondentibus, utiq; Domine, ait: secundum*

dum fidem vestram fias vobis. Quo loco Dominus fidem omnipotentia, ac per
hanc divinitatis suae, non misericordiae specialis exegit. Resp 1. Fidem Justi-
ficantem dupliciter considerari posse, vel in proprio actu & officio,
vel in vario usu & exercitio, Non priorem, sed posteriorem sen-
sum citatus locus admittit. Postquam enim duo caeci fide justi-
tiam Christi ceu proprium objectum apprehenderant (Deus enim
non exaudit peccatores Joh. 9. v. 31. Sed oratio eorum est abomi-
natio) convertunt se eadem fide ad alia objecta, ut omnipoten-
tiam Christi, & miserrimae cecitatis liberationem. Quare obje-
ctio nos non ferit. Loquitur enim de fide extra actum Justifica-
tionis, *κενόμυθον* de eadem in actu Justificationis consideratâ.
2. Fides bonis corporalibus tantum satiata non justificat. Nus-
quam enim Scriptura quemquam corporaliter divitem, protinus
justum ac vitae aeternae heredem pronunciat. Atqui duo caeci vi-
sionis facultatem petunt & se accepturos credunt. An itaq; cum
Bellarmino, hic de fide Justificante agi, concludendum? Minimè
omnium. 3. Fallaciâ oppositorum nobis glaucoma objicere argu-
tè contendit Sopiſta. Nam omnipotentiam & divinitatem, mise-
ricordiae speciali opponit, cum tamen revera non sint opposita,
sed subordinata. Utrumq; enim complectitur fides, & Christi di-
vinitatem, omnipotentiam caeteraq; attributa, & ejus misericor-
diam, mansuetudinem atq; salvificum meritum.

XXXVII.

Iterum Adversarii blaterant, nos fingere fidem partialem,
quae non sit Catholica. Ad quomodo id probant? Quia, ajunt,
reliquis articulis & universo verbo Dei veram fidem (Lutherani
scilicet) subtrahunt, restringunt autem tantum ad unicum illud
membrum de Christo mediatore. Ut hos calumniae ictus decli-
nemus, Umbonem praetendimus veritatem. Testantur nostratum
Theologorum scripta, Universo verbo Dei debere à singulis Chri-
stianis fidem indubitata adhiberi. Quando vero quaestio est,
quidnam in omni verbo Dei sit, quod fides justificans ita intuea-
tur, ut in eo quaerat, apprehendat, accipiat reconciliationem cum
Deo, remissionem peccatorum, adoptionem & vitam aeternam,
tunc ex Scriptura liquidò asseritur, istud unice esse gratuitam
miseri-

572

misericordiam Dei propter Christum mediatorem. Sicut enim summa & scopus totius scripturæ est Christus Mediator Psalm. 40. v. 8. Luc. 24. v. 27. & 44. Rom. 10. v. 4. Joh. 1. v. 46. Heb. 10. v. 7. Ita fides cum universo verbo Dei assentitur, omnes alios articulos fidei refert ad specialem misericordiam Dei in Christo fundatam.

XXXVIII.

Fides itaq; specialis misericordiæ divinæ Christi sanguine partæ in ore ac corde omnium fidelium Christianorum adversus ignita tela diaboli & malitiosorum hominum argutias immotè durat & durabit. Duratio hæc explicanda venit in thesi & hypothesisi. In Thesi docet Paulus 1. Cor. 13. v. 13. Nunc, i. e. in hac vita, manere fidem, at postmodum in vita sequenti abolitum iri. v. 12. Ast hoc cum grano salis est accipiendum, & adhibenda distinctio Scholasticorum, inter habitum & actum fidei. Actus fidei ratione apprehensionis promissionis Evangelicæ de remissione peccatorum removebitur. At habitus notitiæ & fiduciæ in divina gratiâ recumbentis non delebitur, sed ad perfectionem promovebitur. His astipulatur ipse Paulus v. 10, 11, 12.

ADIVN-

CTA.

1. Duratio.

XXXIX.

In hypothesisi. Q. An in Renatis fides salvifica perduret, an verò ipsi eandem per mortalia peccata excutiant? Pro negativa dimicant Calviniani. Calv. in antid. Concilii ad Can. 28. Sess. 6. Bez. in Coll. Mompelg. p. 380. Trelecius l. 3. instit. loco de fide. Sed affirmativam Scriptura sufficientibus testimoniis suadet. Inter plurima hæc habeto Rom. 11. v. 20. seq. 1. Tim. 1. v. 5. 6. & 19. Item 4. v. 3. Exemplis Alexandri 1. Tim. 1. v. 19. Hymæni & Phileti 2. Tim. 2. v. 17. Demæ 2. Tim. 4. v. 10.

2. Amisio.

XL.

Quod apprimè necessaria sit Fides, πολυλογίας non indiget. Est enim infallibiliter verum, nos Christi justitiâ justos esse. Jer. 23. v. 6. Esa. 53. v. 11. 1. Cor. 1. v. 30. Hæc autem nisi apprehensa & applicata minimè prodesse potest: Apprehensio vero fit per fidem. Fides enim est unicum medium & organon, quâ justitiam Christi accipimus, disertè docente Paulo in suis ad Roman. & Galat. epistolis.

3. Necessitas.

C

XLI.

Pugnantia.
1. Dubita-
tio.

Cum vera fide pugnat dubitatio de speciali applicatione ad singulos credentes, An qui credit sit in gratia apud Deum, an beneficiorum Christi sit particeps. Talis enim titubatio à fidei naturâ est alienissima, alioquin fides non verè diceretur & esset *ἰσότης*. Heb. 11. v. 1. *πληροφασία* Rom. 4, 22. *παρρησία καὶ παραγωγή ἐν πεποιθήσει* Ephes. 3. v. 12. Verum est, in hac carnis infirmitate nunquam non dubitationes & trepidationes piis cruce pressis suboriri; ex eo autem velle colligere, hominem serió pœnitentem promissiones gratiæ de peccatorum remissione, ob imputatum Christi meritum, sibi tam firmiter applicare, veraq; fide sic apprehendere haudquaquam posse ac debere, ut certitudine fidei credat, sibi peccata omnia esse remissa, & se iterum cum Deo rediisse in gratiam, grandissimo errore non caret.

2. Ratio.

Fidei Salvificæ etiam repugnat Ratio labe originali vitata & corrupta. Nam in Dei sapientia mundus non cognovit Deum per sapientiam 1. Cor. 1. v. 21. mysteria fidei pro stultitia habet 1. Cor. 2. v. 14. & Paulus ait v. 7. ejusdem capituli: Loquimur sapientiam Dei in mysterio occultam illam, quam præ fieri erat Deus ante secula ad gloriam nostram v. 8. quam nemo principum hujus seculi cognovit. Eph. 4. v. 17. tenebris obscuratam mentem habent. Conciliet hæc Smalcus cum suâ, in Præfat. contra D. Frantz. battologiâ, qua negat S. Scripturam contra rationem seu sapientiam humanam quicquam continere. Quando vero ratio per gratiam Spiritus S. discussis ignorantia tenebris, Scripturæ luce illuminatur & fide imbuitur, illicò divinis mysteriis reluctari cessat. Tum enim ancillæ habitum induit, quo dominæ Theologiæ se submittere & postponere apprimè novit. In hoc statu permanens non est otiosa, sed Theologiæ utilissimam præstat operam. Quare præter æquum meticulosiores sunt illi, qui rationem seu Philosophiam terriorio Theologico platè excludunt, metuentes, ne sacra profanis misceantur. Neq; tamen stamus à partibus eorum quibus pudor aut religio non est, mysteria *ἰσὲς ὕψους, ἰσὲς λόγων καὶ ἰσὲς πάντων κατὰ ληψί*: evecta, principiis naturalibus & axiomatibus Philo-

loso.

Iosophicis metiri, ut iis repugnantia repudient, convenientia acceptent. Photinianis pestilentissimæ sectæ id imprimis usitatum est. Unde Socinus de aut. Scripturæ c. 2. p. 24 *Nulla modo verum esse potest, cui ratio prorsus communisq; sensus repugnat.* Eodem crimine se condemnat stylus Sadeeliticus, qui veram Christi humanitatem ex principiis Philosophicis delineat. Nos Philosophiæ famulatum, Theologiæ dominatum attribuimus, quo pacto inter utramque optimè convenit, nec ulla oritur discordantia.

XLIV.

Hic fixo pede, fidei justificantis ingenium uberemq; fructum ulterius discutere desistimus. At obstreperit illud. Eheu! quam pingui macer est mihi taurus in arvo. Ita est, poterat hæc ardua & insignis materia pro dignitate prolixius tractari; Sed factitatum id est à nostris Theologis diligentissimè. Nunc quo nos ordo ducit, in spei amplexum ruimus, paucis visuri, qua sit indole nata, quibus ac quantis lateat affluatq; commodis.

XLV.

Christianas inter Gratias secundum obtinet locum *S P E S*, quam Divus Chrysostomus indigitavit catenam auream è cœlo demissam, quam apprehendentes, in cœlum subvehuntur. Hujus catenæ ansulas ipse Spiritus sanctus cudit, & omnibus crucianis, ceu sacrum donarium, reliquit in epistolâ Paulinâ Rom. 5. ad hanc faciem. Gloriamur sub spe gloriæ Dei v. 2. Neq; id solum, sed etiam gloriamur de afflictionibus, scientes, quod afflictio tolerantiam efficiat. v. 3. Tolerantia verò experientiam, experientia autem spem v. 4. Porro Spes non pudefacit v. 5. Sola hæc spem nobis commendare poterant, attamen, ubi de verâ ejus naturâ & proprietatibus constabit, multò erit amabilior.

DE SPE.

XLVI.

Quare in vestibulo, cum definitio dicat quid res sit, ad definitionem nos accingimus, primò ad eam, quæ nomen indagat. Est autem vox Spei æquivoca, Sumitur enim vel Impropriè vel Propriè. Impropriè. 1. Per metonymiam, effecti, vel adjuncti. Effecti, pro fide. 2. Reg. 18. v. 5. Psal. 7. v. 2. Adjuncti, pro bonis Speratis. Esa. 28. v. 15. pro eo, in quem speratur. Psal. 65. v. 6, II. per Synecdochen

Definitio
nominalis.

dochen partis, pro tota pietate Eph. i. v. 18. Propriè. pro animi motu aut affectu durabili, quo aliqua bona expectamus, ut hoc in loco.

XLVII.

Realis. Spes, est virtus à Spiritu sancto in nobis excitata, quâ futura Dei beneficia, imprimis salutem per Christum inchoatam & fide perceptam, omniumq; hujus vitæ calamitarum amolitionem, propter gratuitam Dei promissionem & satisfactionem Christi, constanti animo expectamus.

XLIX.

Efficiens. Spei autor & efficiens est Solus DEUS. Hinc DEUS Spei dicitur Rom. 15. v. 13. & nos regenerare in Spem vivam. I. Petr. i. v. 3. Procreans est fides, quæ dicitur hypostasis rerum Sperandarum Heb. 11. v. 1. Instrumentalis, experientia Rom. 5. v. 4.

XLIX.

Finis. Speramus verò in hunc finem, principaliter, ut Deus glorificetur: Dein, ut salutem æternam consequamur, hinc dicitur Spes, salutis galea I. Thess. 5. v. 8. & Tit. 2. v. 13. Expectantes beatam illam Spem & illustrem illum adventum gloriæ magni illius Dei & Servatoris nostri Jesu Christi.

L.

Effectum. Effectum Spei est, ut homo de futurorum bonorum consecutione sit certus & quietus, nec adversis, quantumvis difficillimis, animum despondeat, sed gaudium in mediis afflictionibus sentiat. Rom. 12. v. 12. ut acrius ac alacrius Christianismi curriculum absolvere, DEUM ac proximum debito amore prosequi pergat.

LII.

Subjectum. Subjectum Spei Christianæ est, in quo, vel circa quod. In quo, vel mediatum vel immediatum. Mediatum, sunt homines pii à Christo nomen habentes. Spe itaq; Christiani ab Epicuræis & Ethnicis plurimum differunt. Habent enim Christiani in afflictionibus & tristitiis certissimum liberatorem, cui totos se committant, consilium auxiliumq; expectent & cum divino Psalmista confidenter dicant. JEHOVA Petra mea & propugnaculum meum, & liberator meus; DEUS fortis meus, rupes mea, ad quem
me

me recipiam; clypeus meus & cornu salutis meae, editus locus meus. Pſal. 18. v. 3. Ethnici verò, qui ærumnas vel casu vel ex materiae contagiis immitti opinantur, etiamsi lumine naturæ ad DEUM autorem se aliquando elevent, illicò tamen horrendis dubitationibus consternantur, ad statuas spe auxilii cursitant, sed frustrantur, tandem hac terribili voce exclamant; Viraq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.

LIII.

Quæritur. An defuncti quoad animas in cœlum translati Spem adhuc aliquam habeant? R. Habere eos spem reliquam, certum est Apoc. 6. v. 9, 10, 11. licet non talem, qualem nos. Nam nostram per læpè gemitus ac tristitia comitantur, à quibus illi sunt remotissimi. Nostra ex fide tanquam imperfecta & obscura matre 1. Cor. 13. v. 12. nascitur. Illi vero à facie ad faciem DEUM vident, uti est. 1. Johan. 3. v. 2. Illorum Spes sic dicitur in sensu lato & improprio. Propriè enim dicta Spes in aternâ felicitate erit abolita. Vid. Rom. 8. v. 24.

LIV.

Immediatum est cor seu voluntas. An igitur certitudo intellectus excluditur? Bellarminus id pro incerto ac dubio non habet, qui scribit l. 3. de Just. cap. 11. *Quod attinet ad Spem; fatemur eam quoq; esse debere certissimam, sed in suo genere. Alia enim fidei; alia Spei certitudo est. Duplex igitur in Spe certitudo considerari potest. Una ex parte voluntatis, Altera ex parte intellectus. Ex parte voluntatis certitudo Spei est firma ad hæsiō voluntatis ad rem Speratam, & hæc maxima esse potest, etsi ex parte intellectus non sit homo certus se rem ipsam consecuturum. Imo videtur Spes non solum non exigere, sed nec ferre posse ex parte intellectus certitudinem absolutam. R. Spes firma, & quæ non confundit, nunquam est absque scientia & intellectus certitudine. Non enim in dubitato animo speratur, nisi intellectus de futuris bonis, propter Christum consequendis, certi quid sciat ac credat. Sic Abrahamus contra Spem sub Spe credidit, an ignorante intellectu? Non. Plenè persuasum habuit, quod quicquid promisit ei Deus potens esset perficere Rom. 4. v. 18, 21. Instas! *Quod certo scimus nos habituros, non proprie speramus, sed simpliciter expectamus. R. Inter sperare & expecta-**

pectare hoc in sensu discrimen non ponit Scriptura, sed unum per alterum explicat, ut Rom. 8. v. 25. Si autem quod non videmus. Speramus, id per patientiam expectamus. Proverb. 10. v. 28. Spes justorum est lætitia, expectatio verò Improborum perit, Psalm. 27. v. 14. Expecta Jehovam, confirmare, & fortificabit animum tuum; Itaq; expecta Jehovam. Astipulantur Scholastici, qui Spem definiunt, quod sit certa expectatio boni futuri.

L V.

Objectum. Subjectum circa quod, est Deus Pater, Filius & Spiritus sanctus. Psalm. 27. v. 14. Psalm. 130. v. 7. Psalm. 42. v. 12. & 43. v. 5. objecti nomine simul comprehendimus beneficia à Deo promissa, ad hanc & sequentem vitam proficua. Sic Rom. 4. v. 18. Abrahamus contra Spem sub Spe credidit &c. Hab. 2. v. 3. si cunctabitur expectata eam, nam omnino eventura est, & non tardabit. Act. 23. v. 6. & 24. v. 65. Spes ad resurrectionem mortuorum dirigitur; ad salutem 1. Thess 5. v. 8. vitam æternam. Tit. 3. v. 7.

L VI.

Præter DEUM summum alterius, in quod Spes nostra ferri debeat, objecti Scriptura non meminit. Quare contra Scripturam & blasphemè hæc eructat verba Bellarminus lib. 1. de bon. operibus. in part. cap. 15. *Neg; Spes in auctore solum boni reponi debet, sed etiam in intercessoribus & ministris.*

L VII.

Adjuncta. Christianæ Spei adjuncta propria & necessaria sunt. Perseverantia finalis, sobrietas & omnium vitiorum, quæ Spem enervant & impediunt, abjectio; juxta divinum Petri effatum. Quapropter succincti lumbis mentis vestræ sobrii ad finem usq; sperate in eam, quæ vobis defertur gratiam, quum revelabitur Jesus Christus 1. Pet. 1. v. 13.

L I X.

Nec minus firmitas & certitudo spem decorant atq; efformant, non tantum objective, quoad misericordissimam Dei potentiam, & potentissimam misericordiam, quæ homini ad felicitatem secularem & æternam semper sunt promta, verum & subjective, ut cor seu voluntas hominis in spe non vacillet, sed omnia à divinâ

divinâ bonitate, tanquam certissimè ventura, patienti & constanti animo expectet. Hinc dicitur Anchora animæ tuta ac firma. Heb. 6. v.19.

LIX.

Fides & Spes, licet sibi sint maximè affines, manent tamen distinctæ virtutes. Differunt enim 1. Origine. Fides ex se gignit spem, generosam filiam, quæ perpetuò & indivulsè ab uberibus matris suæ pendet, & nutrimentum attrahit. 2. Effectu. Fides propriè apprehendit Christum, ad thronum gratiæ intrat, solaq; cum Deo agit, & nos cum ipso reconciliat, ac omninò omnia bona impetrat: Spes vero illa impetrata bona expectare & flagitare pergit. 3. Objecto. Fides propriè præsentia bona complectitur, & in spe posita credenti repræsentat: Spes futura & ventura comoratur.

Differen-
tia.

LX.

Hinc constat Lutheranos Theologos convitiis Papistarum immeritò vapulare, quasi confundant fidem & spem. At obtundunt; Lutheranos fidem definire per fiduciam, cum fiducia nihil aliud sit quam spes roborata, ut docet Bellarm. ex Thoma & Seneca l.5. de Just. c. 7. R. Etiam hæc injuria est. Dicimus fidem Justificantem esse fiduciam: Insuper cum Scriptura asserimus Spei etiam esse aliquam fiduciam Heb. 6. v. 11. salvis nihilominus & impermixtis fidei ac Spei naturis. Nam duplex datur fiducia, alia fidei, alia spei, at cum hæc diversitate; Fidei tributa, dicitur univoce fiducia: Spei vero assignata, quia, tum ex fide suum esse sortitur Heb. 11. v. 1. tum, ceu fidei æmula, immota est & non confundit. Rom. 5. v. 5. Analogicè fiducia appellatur. 2. Fiducia spei bona futura respicit & expectat, ut divinam defensionem, crucis mitigationem vel liberationem & vitam æternam. Fidei fiducia, bona præsentia apprehendit, ut Justificationem, reconciliationem &c.

oppositam. Desperatio est, cum expectatio boni futuri quæ est tristitia in mala futuri immergetur. m.

LXI.

Recto ordine Fidem & Spem sequitur CHARITAS. Nam è vestigio, ut per fidem æternæ vitæ hereditatem propter Christum nos esse assecuturos credimus, Spes eam animosè expectat; hinc Deum,

DE CHARITATE.

Deum, ut vitæ cœlestis largitorem, & propter DEUM, proximum nostrum amare incipimus 1. Joh. 4. v. 21.

LXII.

Homonymia.

Vocem Charitatis Scriptura usurpat vel in Abstracto vel in Concreto. In Abstracto Deus dicitur Charitas 1. Johan. 4. v. 8. quia creaturam suam, præsertim hominem ardenti amore amplectitur, & veræ Charitatis autor & approbator existit. In concreto vel tropicè, vel propriè. Tropicè, per metonymiam causæ, pro beneficio ex charitate profuente, 1. Joh. 3. v. 1. Propriè, ut est virtus divinitus infusa, quâ imprimis Deum ex toto corde, & ex toto animo & ex totis viribus, & alia, quæ ex voluntate divina diligenda sunt, ardentè & honestè propter Deum amplectimur atq; fovemus, quæ significatio est hujus loci.

LXIII.

Efficiens.

Charitatem in cordibus nostris efficit Deus primariò Deut. 30. v. 6. 1. Joh. 4. v. 7. Eph. 6. v. 23. Gal. 5. v. 22. Secundariò fides salvifica Gal. 5. v. 6. 1. Tim. 5. v. 8. Numquid vero fides à Charitate separari potest? Bellarm. l. 1. de Inst. cap. 15. affirmat. Nos pro negativâ dicere Scriptura jubet. Galat. 5. v. 6. Jac. 2. v. 17, 26. 1. Johan. 2. v. 3. 1. Joh. 4. v. 8.

LXIV.

Effecta.

Effecta Charitatis numerantur plura, quam ut huc adscribi possint, ea, velut in compendio legi possunt 1. Cor. 13. v. 4. & seqq. Quærimus Unicè. An Charitas informet fidem? Ineptum est hoc asserere, quia 1. forma fidei propria & specifica est fiducialis apprehensio Christi. 2. Fides est Evangelii, Charitas legis, quare, stante affirmativa, duo hæc confunduntur, quod est ἀθεόλογον. 3. Charitas est effectum fidei Psal. 116. v. 10. 2. Cor. 4. v. 13. Gal. 5. v. 6. E. defendere quod sit forma, est ἀφιλόσοφον.

LXV.

Objectum.

Charitas versatur vel erga creatorem vel erga creaturam. Creator ita amandus est, ut in eo nos oblectemus, lætemur & unicè acquiescamus, propterea quod ille sit summum bonum. Ad hunc amorem homines æqualiter omnes obligantur. 1. Mandato divino Deut. 6. v. 5. Matth. 22. v. 23. Deut. 10. v. 1. 1. Tim. 1. v. 5. 2. Innumeris

meris beneficiis, quibus Divina Majestas nos affecit. Psalm. 31. v. 24. Psal. 37. v. 4 Deut. 4. v. 10. & cap. 7. v. 9. 3. Exemplo Christi Johan. 14. v. 31. & aliorum sanctorum. Deniq; 4. Multis aliis modis & rationibus, utpote, quod amor Dei sit *τεκμήριον* Unionis nostræ cum Deo 1. Joh. 4. v. 16. dilectionis Dei erga nos 1. Johan. 4. v. 19. & vitam æternam, præmii loco, largiatur diligentibus 1. Cor. 2. v. 9. Heb. 11. v. 26. Jac. 1. v. 12. cap. 2. v. 5. Creatoris nomine Includimus Immanuelem nostrum Dominum JESUM CHRISTUM. Quem ut debito amore prosequamur, ipse mandat Joh. 15. v. 9. & Paulus refractarios anathemate damnat 1. Cor. 16. v. 22.

LXVI.

Ut creatori *πρώτως καὶ ἀμέσως*, ita creaturæ *δευτέρως καὶ ἐμμέσως* amorem debemus. Illi propter seipsum, huic propter creatorem. Creaturam intelligo Angelos bonos & homines. Erga Angelos amor gerendus est, quia 1. nos diligunt, & ministerio suo in vitâ Psal. 91. v. 11. & morte Luc. 16. v. 22. profunt. E. ut reciprocatio amoris à nostra parte sit firma, æquum est. 2. Gaudent super uno peccatore resipiscente Luc. 15. v. 7. quo affectum suum erga nos satis declarant, ut igitur eos redamemus fas est. 3. Sunt nostri confervi Apoc. 19. v. 10. cap. 22. v. 9. 4. Reverentia ipsis debetur 1. Cor. 11. v. 10. quidni igitur amor?

LXVII.

Homines diversa constituunt agmina, quoddam est amicorum, quoddam inimicorum. Amici vel nos ipsi sumus vel alii. Ut nos ipsos diligamus, attendamus nobis ipsis, quæramus & operemur propriam salutem corporis, maximè verò animæ, naturæ lex dicitur, & præceptorum divinorum severitas imperat. Act. 20. v. 28. Matth. 7. v. 22. 1. Tim. 4. v. 16. Phil. 2. v. 12. Sed cautione opus est, ne diligendo id, quod intra nos, negligamus id, quod supra nos est. Non enim ita seipsum quis diligere debet, ut superioribus, Deo & magistratui reluctetur, & suæ voluntati morem gerat. Nam qui amat animam suam, perdet eam. Joh. 12. v. 25. Alii amici sunt extra nos, quos pie, justè, honestè & constanter amare, iisq; benè vel-
le tenemur.

D

LXIIIX.

LXIIIX.

Erga inimicos Charitatem exercendam esse, præcipitur Matth 5. v. 44. Rom. 12. v. 14, 20. Proverb. 25. v. 21, 22. Quod si hoc est verum, ut extra dubietatem est verissimum, nullus belligerationi relinquetur locus. Ab eâ enim exulat Charitas, regnat nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus atq; implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & sexcenta alia incommoda à Charitatis consortio remotissima. Sed distinguenda sunt vitia ab ipso bello in se considerato. In bello justo & legitimo Charitatis regulas non astringere, videre est ex mandatis divinis, variis in locis Veteris Testamenti expressis, ut Deut. 7. v. 2. Omnino interne-
 cioni de voveto eas, ne pangito cum eis fedus, ne gratiam facito eis. Idem praxis populi Israëlitici clarissimè demonstrat. Neq; etiam bella legitima cum charitate pugnant. Quando enim communis pax & tranquillitas turbatur, & non potest alia ratione incolumitas Reipub. retineri vel restitui, certe dilectio proximi postulat, ut turbatores compescantur, & pax reip. conservetur, sicut in necessitate violentia remedia adhibentur, ut incolumitas corporis conservetur. Chemnit. l. th. p. 2. de vindicta.

LXIX.

Adjun-
ctum.

Charitatis adjunctum proprium est, ut sit sincera & perfecta Deut 6. v. 5 Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde &c. At infirmitas carnis nostræ eam perfectionem non assequitur. Nemo enim renatorum gloriari potest, se juxta modum præscriptum diligere. Neq; uno actu perfectè acquiritur, sed ejus semina Spiritus sanctus in fidelibus spargit, quæ paulatim, ejusdem Spiritus gratiâ, incrementa capiunt. Phil 1. v. 9. Largitur quidem hoc Bellarminus, sed ut majus nobis rursus eripiat. *Nos fatemur, inquit, dilectionem in hâc vitâ imperfectam esse, quia potest crescere, & quia major erit in patria: tamen non posse esse etiam tam perfectam, ut præcepto adimplendo sufficiat, omnino negamus.* l. 4. de Just. cap. 11. Communis est error Pontificiorum de perfectione Charitatis dudum à Nostris retusus & refutatus. Quare huic amplius inamorari non
 luraus.

LXX.

LXX.

Fidem à Charitate differre ex ante dictis elucescit. Paulus *Differen-*
 adjicit 1. Cor. 13. v. 13. Charitatem fide esse majorem. Anne igitur *tia.*
 ex mente Papistarum Charitas magis justificat, quam fides? Ne-
 quaquam. Charitas major est fide, non resp. justificationis, sed r.
 ratione durationis, quoniam fides, quæ ænigmaticam & partialem
 adfert cognitionem 1 Cor. 13. v. 10. In vita altera, velut perfectiore
 statu, non reperietur. Sed Charitas, etiam intensior, prout nunc
 est, ibi vigebit florebitq; . 2. rat. operationis, quia Charitas non si-
 bi saltem, sed & aliis prodest: fides autem subjectum suum non
 egreditur, h. e. non prodest aliis ad salutem, sed credenti tantum.
 Unusquisq; enim sua fide vivet Hab. 2. v. 4. Habet interim & fides
 suas præ Charitate præminentias. Fide Justificamur, non Chari-
 tate. Fides est causa charitatis, absq; fide Charitas peccatum est.
 Verum tempus monet, ut hic subsistamus. Quare brevia hæc suf-
 ficiant. D E U S bonitate optimus, potentiâ maximus, Fidei, Spei,
 Charitatis in nobis Effector, Conservator, Consummator, faxit,
 ut ita credamus, speremus, amemus, quò tandem ex hoc imper-
 fecto in perfectissimum statum translocati, id, quod hic in spe, ibi
 in re possideamus, eumq; flagrantissimo amore æternum di-
 ligamus. Fiat! ita fiat, ô Jehova!

Amen.

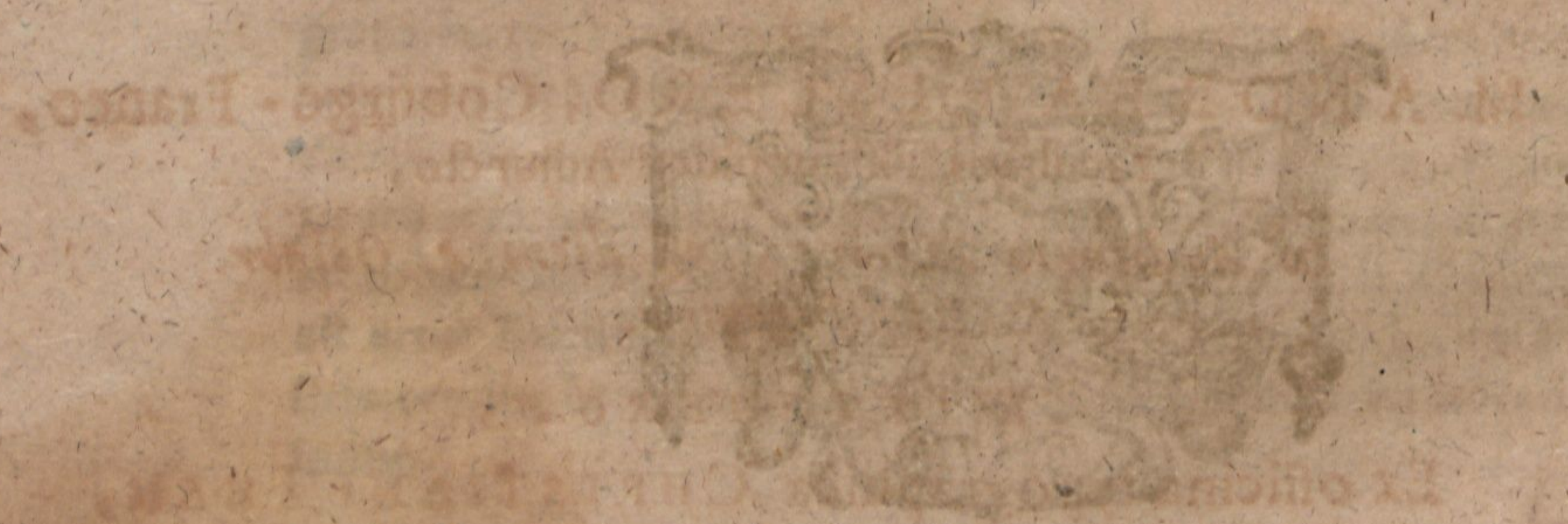
DEO TRINUNI GLORIA.

Faint, mostly illegible text in a historical script, possibly Latin or German, arranged in several lines.

IN

PRO TRINITY GLORIA

Faint text at the bottom of the page, possibly a date or a signature.

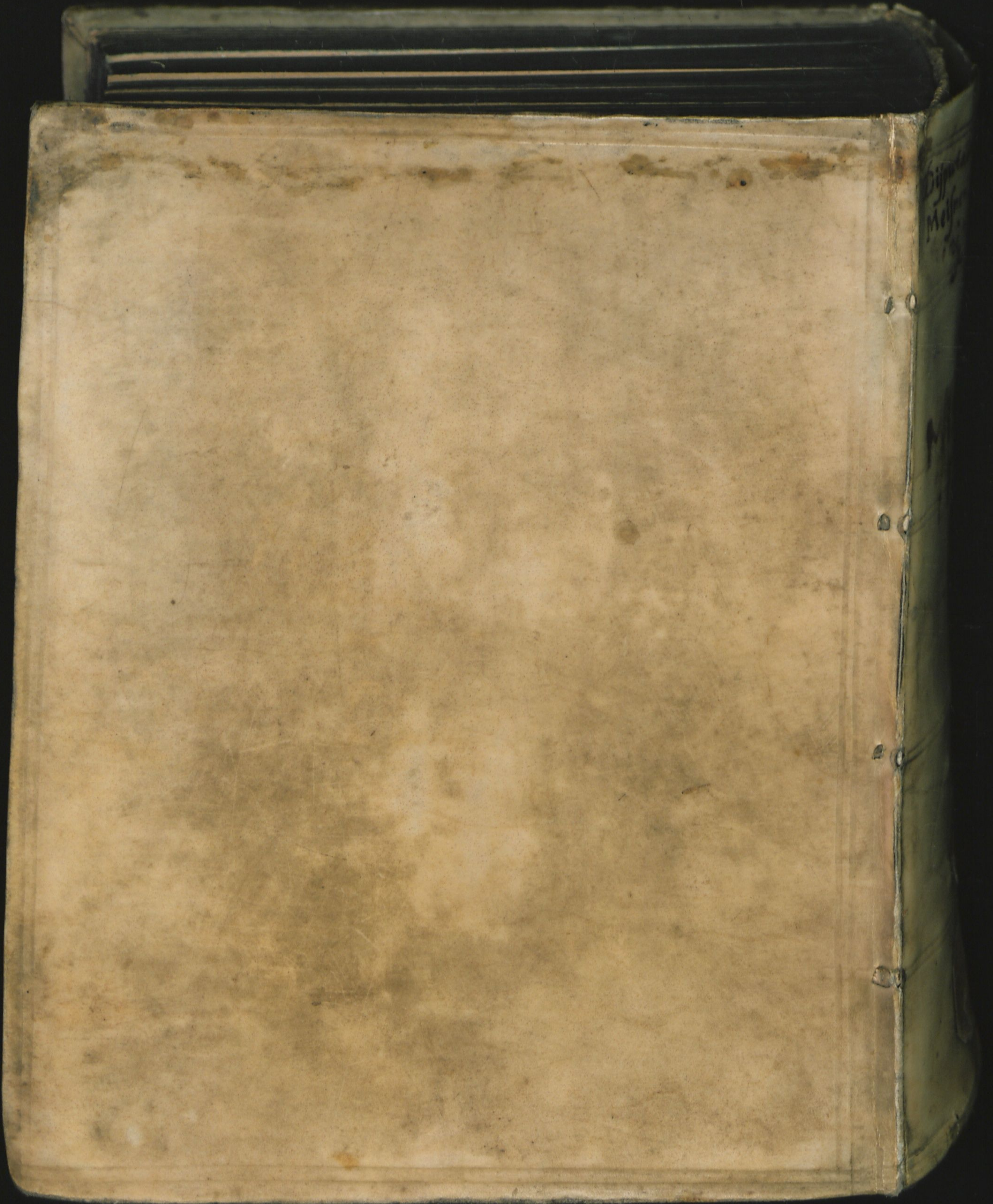
Umg. VI 23

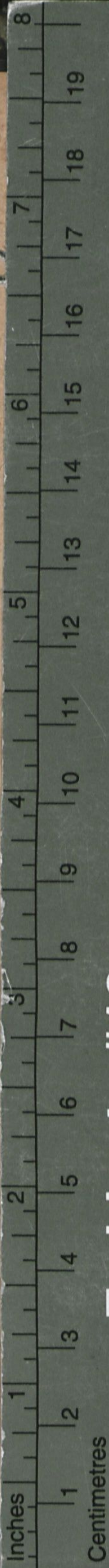
= [Dissertationes
theol. Vol. 59]

Folio
VD 77

B.I.G.

Farbkarte #13

56a
16

ARITUM TRIGA.

DE, SPE RITATE TATIO.

m
bergensi Academiâ
issimo Auspice
esidio

risimi & Excellentissimi

RIS MEISNERI

& Professoris publici
celeberrimi

adam proponit

RIEMAN Holsatus.

*in Auditorio majori
tutinus.*

BERGÆ,

ISTIANI THAM,
ypogr.

DC XXV.

